

Шереметьєва Ольга Юрїївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного права, європейської та
євроатлантичної інтеграції
Київський університет імені Бориса Грінченка

СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕРНЕТУ

На сучасному етапі розвитку світової спільноти Інтернет став невід'ємною складовою у житті майже кожної людини та у сфері функціонування держави. Інтернет охопив практично усі напрями діяльності та інтересів людини.

На нашу думку, можна погодитися із визначенням Інтернету як каталізатора соціальної перебудови, який стимулює появу нових відносин між людьми як у часі, так і в просторі. Головною особливістю такого роду відносин при цьому мають стати загальна доступність інформації та прозорість світових і національних політичних та економічних процесів [1, с. 121].

Цікавим є той факт, що створення Інтернету було започатковано Міністерством оборони США наприкінці 60-х років ХХ століття. Комерційне використання Інтернету, яке було заборонено на початку його існування, наразі постійно розвивається. Все більше різних суб'єктів підприємництва користується Інтернетом з метою реклами, маркетингу, здійснення та отримання платежів тощо.

На початковому етапі розвитку Інтернету, контроль з боку урядів держав був дуже слабкий, або навіть відсутній. І саме відсутність цензури та можливість донести свої погляди до будь-якої аудиторії зумовили особливу популярність Інтернету. Це породило дві протилежні точки зору на обов'язковість правового регулювання відносин в мережі Інтернет: 1) саморегуляція та невтручання з боку держави; 2) прийняття спеціального законодавства про державну політику щодо Інтернету [1, с. 125-126].

В процесі правового регулювання Інтернету постають такі загальні питання: які предметні сфери виявляються в просторі Інтернету, які дії (діяльність) відбуваються в ньому, які залежності визначають відносини суб'єктів у цьому інформаційному просторі, в яких межах можливо наближення до нормативного визначення цих предметів і закріплення вимог та умов методами правового регулювання [1, с. 126].

Специфіка правового регулювання Інтернету пов'язана, передусім, з реалізацією права на інформацію. До цієї групи можна віднести такі права: свобода, без перешкод дотримуватися своїх переконань та шукати, отримувати й розповсюджувати інформацію та ідеї будь-якими засобами та способами незалежно від державних кордонів; право на недоторканність особистого та сімейного життя; право на тайну кореспонденції; право на честь та репутацію [1, с. 126].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кісілевич-Чорнойван О. М. Міжнародне інформаційне право: навч. посіб. / О. М. Кісілевич-Чорнойван. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 160 с.
2. Штефан О. Авторське право та сучасні комп'ютерні технології // Право України. 2005. № 2. С. 99–102.
3. Інформаційне законодавство: 36. законодавчих актів: У 6 т. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. Т. 4. Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. К.: Юрид. думка, 2005.

Поряд з реалізацією права на інформацію в Інтернеті, виникають і певні проблеми. Насамперед варто виділити проблему охорони прав інтелектуальної власності на матеріали, розміщені в Інтернеті. Також досить часто буває складно визначити автора, розміщених матеріалів, а отже й забезпечити захист авторського права. На додаток до цього, до створення певного контенту може залучатися й штучний інтелект, що ще більше ускладнює відповідну задачу. На проблему захисту авторського права у період використання сучасних комп'ютерних технологій вже звертали увагу науковці [2].

Крім цього, останніми роками все вагомішою стає проблема міжнародно-правового та національно-правового регулювання електронної комерції, оскільки специфіка мережі Інтернет породжує багато правових проблем, пов'язаних, насамперед, із юрисдикцією. Так, деякі країни прийняли нормативні акти, які регулюють окремі аспекти електронної комерції, а в Україні навіть прийнято Закон «Про електронну комерцію» (2015 р.).

Також важливою проблемою є проблема шахрайства в Інтернеті, а його найрозповсюдженішим видом стали Інтернет-аукціони та інші види шахрайства, особливо, коли за товар чи послуги відбувається оплата, а поставка товару чи надання послуг не відбувається або відбувається неналежним чином.

У цілому, основними джерелами права, які регулюють відносини у сфері Інтернет, є міжнародні договори, звичаї, що складаються в процесі реалізації тих чи інших суспільних відносин, судова практика, резолюції міжнародних організацій та національне законодавство. У межах міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, проводились дослідження розвитку інформаційної галузі. У 1999 р. Комітет міністрів Ради Європи прийняв Декларацію про європейську політику в сфері нових інформаційних технологій, а також Радою Європи у 2001 р. було прийнято Конвенцію «Про кіберзлочинність» [1, с. 137-138].

У переважній більшості країн національне законодавство в сфері використання інформаційного простору тільки формується [2]. На національному рівні, наприклад, в США прийнято декілька законів щодо правового регулювання відносин у транскордонних телекомунікаційних інформаційних мережах. Зокрема, Закон «Про підтвердження прав американців використовувати та продавати шифрувальну продукцію», Закон «Про заохочення та полегшення створення безпечних публічних мереж для комунікації, торгівлі, освіти, медицини та управління», Закон «Про посилення безпеки бездротової комунікації» та інші [1, с. 140-141]. Крім законів, у США значну роль у врегулюванні відносин в мережі Інтернет відіграють судові прецеденти.

Отже, з одного боку, держави, розуміють важливість Інтернету для реалізації права на інформацію, свободи слова, що входять до категорії прав людини. А з іншого боку, інформація доходить і до їхніх громадян, в тому числі від резидентів іноземних держав. При чому, така інформація може не співпадати з політикою, яку провадить держава, також може доносити факти, які вона скривала від своїх громадян, або інтерпретувала їх у значенні, що відповідає її політиці. У зв'язку з цим виникає наступна проблема - поява цензури в Інтернеті з боку держав, коли небажаний контент видаляється або створюються інші перепони для його перегляду.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що держави усвідомлюють важливість зазначених проблем, і це відображається у створенні специфічних міжнародно-правових норм та принципів, формуванні міжнародно-правових звичаїв та судової практики, а також створенні норм національного права, що регулюють відносини в інформаційній галузі. При цьому, специфіку міжнародно-правового та національно-правового регулювання Інтернету, має відображати прагнення держав встановити баланс між вільним потоком інформації та гарантіями захисту суспільних інтересів. Тобто, водночас має бути забезпечена свобода слова, право на інформацію та інші супутні права, включаючи свободу політичних поглядів, думок, релігійних переконань, без будь-якої дискримінації, та захист суспільної моралі й інтересів суспільства.

